

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. S.Sovac)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. L. Pruteanu, V. Cotorobai, Iu. Cotruță)

ÎNCHEIERE

14 iunie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Tamara Chișca-Doneva

Aliona Miron

Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Țaulean Vitalie,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Vitalie Țaulean împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor de judecată,

împotriva deciziei din 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, a fost admis apelul declarat de Vitalie Țaulean, și a fost modificată hotărârea din 15 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a t ă:

La 09 iulie 2021, Vitalie Țaulean a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM, cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul a invocat că, la 21 noiembrie 2014 în baza ordonanței procurorului în Procuratura sect. Rîșcani, mun. Chișinău, Nicu Șendrea a fost începută urmărirea penală în cauza penală nr. 2014028159, fiindu-i incriminat comiterea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (1) Cod penal al RM. La 26 ianuarie 2015 a fost pus sub învinuire în baza unei ordonanțe adoptate contrar prevederilor Codului de procedură penală al RM, cu date și probe falsificate și denaturate.

A menționat reclamantul că, cauza penală în care a fost vizat a fost examinată în instanța de judecată timp de aproximativ 4 (patru) ani de zile, fiind pronunțată o sentință

de achitare, sentință menținută prin decizia Curții Supreme de Justiție din 21 februarie 2019.

A susținut reclamantul că, prin sentința din 26 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, inculpatul, Țaulean Vitalie, fiind învinuit în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (1) Cod penal, a fost achitat pe motiv că fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii.

A afirmat reclamantul că prin decizia motivată pronunțată de Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău la 09 iulie 2018, a fost respins ca nefondat apelul declarat de procuror și menținută sentința instanței de fond fără modificări.

A afirmat că, prin decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 21 februarie 2019 a fost respins ca inadmisibil recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli, în cauza penală în privința lui Vitalie Țaulean, cu menținerea deciziei atacate.

A indicat reclamantul că acțiunile ilicite privind tragerea sa abuzivă și ilegală la răspundere penală, au fost contestate în repetate rânduri cu plângeri și sesizări, depuse în temeiul normelor Codului de procedură penală al RM, solicitând anularea actelor procedurale care au servit drept temei pentru persecutarea materială și morală a persoanei, și anume: ordonanța de pornire a urmăririi penale, ordonanța de punere sub învinuire, clasarea cauzei penale. De asemenea, concomitent a solicitat tragerea la răspundere penală a persoanelor ce se fac vinovate în legătură cu tragerea cu bună știință la răspundere penală în privința reclamantului, acțiuni care s-au soldat cu respingerea plângerilor depuse împotriva acțiunilor organelor de urmărire penală, fiind tolerate activitățile ilegale săvârșite de către reprezentanții organelor abilitate de resort.

A notat reclamantul că în cadrul efectuării urmăririi penale și examinării cauzei penale i-au fost cauzate prejudicii materiale considerabile în legătură cu pierderea timpului util de activitate pentru chemările la organul de urmărire penală, la organul procuraturii și în instanța judecătorească, fiind pus în imposibilitate de a se ocupa cu exercitarea obligațiilor contractuale în exercitarea funcției sale de avocat. Astfel, a fost nevoit să renunțe la exercitarea activităților de serviciu în calitate de avocat, nefiind capabil să se concentreze asupra activității date. Din cauza pierderii capacității de muncă a suportat cheltuieli materiale enorme pentru zecile de tratamente medicale costisitoare la care a fost supus, atât în RM, cât și în Republica România.

A susținut reclamantul că în urma discreditărilor publicate în sursele mass-media, în legătură cu tragerea ilegală și abuzivă la răspundere penală, a suportat retrairi de o intensitate psihologică majoră, iar ca urmare a stresului emotiv-afectiv la care a fost supus, a început brusc să i se înrăutățească grav starea sănătății, fiind recunoscut, în cele din urmă, invalid de grupa a treia.

A solicitat reclamantul, încasarea de la pârât a prejudiciului material cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești în mărime de 50 000 lei și încasarea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești în mărime de 2 000 000 lei.

Prin hotărârea din 15 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, acțiunea a fost admisă parțial. S-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul

Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Vitalie Țaulean suma de 15 000 lei, cu titlu de prejudiciu moral. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

În motivarea soluției instanța de fond a reținut că, Vitalie Țaulean, nu a săvârșit fapta imputată în cauza penală intentată, fiind în cele din urmă achitat în baza sentinței Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău, nr. 1-931/2016 din 26 decembrie 2016, devenită definitivă și irevocabilă la 22 ianuarie 2019. Astfel, se constată temeinicia motivelor ce-i acordă reclamantului, Vitalie Țaulean, posibilitatea de a-și valorifica dreptul său la acțiune în temeiul prevăzut de prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Totodată, instanța de fond a considerat că reclamantul este în drept de a pretinde la compensarea prejudiciului cauzat, având în vedere că, pe lângă existența unei sentințe de achitare în privința lui Țaulean Vitalie, în condițiile art. 6 lit. a) din Legea nr. 1545 din 25.02.1998, sunt aplicabile speței și prevederile art. 3 alin. (1), lit. a) din aceeași Lege, în partea ce se referă la tragerea ilegală la răspundere penală. Or, tragerea la răspundere penală, în cazul reclamantului, Vitalie Țaulean, reprezintă înaintarea acuzației penale, indiferent de statutul procesual al ultimului, și nicidecum condamnarea acestuia.

La fel, prima instanță a conchis că acțiunile întreprinse de organul de urmărire penală față de reclamantul, Țaulean Vitalie, sunt în măsură de a cauza ultimului un prejudiciu moral, considerente din care statul, poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat astfel.

Astfel, analizând înscrisurile administrate la materialele cauzei civile prima instanță a constatat că instrumentarea și examinarea cauze penale în privința reclamantului a fost exercitată într-o perioadă de peste 4 ani de zile. Din înscrisurile prezentate, nu a fost identificată aplicarea vreunei măsuri de constrângere sau întreprinsă vreo măsură specială de investigație în privința reclamantului pe parcursul desfășurării urmăririi penale și a examinării cauzei penale.

Urmare, în vederea respectării principiului compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, reieșind din suferințele fizice și psihice cauzate, starea de stres și de frustrare provocată reclamantului, personalitatea reclamantului, gravitatea învinuirii formulate, instanța a considerat că, suma de 2 000 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, solicitată de reclamant, este exagerat de mare și nu corespunde cu caracterul și gravitatea suferințelor suportate, însă suma de 15 000 lei, întru compensarea prejudiciului moral cauzat, poate constitui o satisfacție echitabilă și rezonabilă victimei daunei.

Respingând pretenția reclamantului cu privire la încasarea prejudiciului material, prima instanță a considerat că înscrisurile prezentate de către partea reclamantă în susținerea pretenției de compensare a prejudiciului material, precum și explicațiile desprinse din conținutul acțiunii, nu confirmă suportarea cheltuielilor în mărimea pretinsă de 50000 lei. Altfel, instanța a atestat lipsa vreunei probe pertinente și concludente care să confirme că reclamantul a suportat un prejudiciu material cauzat prin acțiunile organului de urmărire penală și a instanței în cuantum de 50000 lei.

La 18 februarie 2022, Ministerul Justiției al RM a depus cererea de apel nemotivată iar la 09 iunie 2022, a depus cerere de apel motivată, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii, ca neîntemeiată.

La 15 martie 2022, Vitalie Țaulean a depus cererea de apel nemotivată, iar la 28 iulie 2022, a depus cerere de apel motivată, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe în partea respingerii acțiunii și pronunțarea unei noi hotărâri în această parte de admitere integrală a acțiunii.

Prin decizia din 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției al RM, s-a admis apelul declarat de Vitalie Țaulean, s-a modificat hotărârea din 15 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și s-a majorat suma încasată cu titlu de prejudiciu moral de la 15 000 lei până la 50 000 lei. În rest, hotărârea a fost menținută.

În susținerea soluției sale instanța de apel a reținut că temei pentru adresare de către reclamant în instanță a servit faptul intentării, instrumentării și examinării cauzei penale în care a fost vizat reclamantul, Vitalie Țaulean, în rezultatul căreia, ultimul a fost achitat de învinuirea înaintată în baza art. 287 al.(1) Cod penal, prin sentința Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău nr. 1-931/2016 din 26 decembrie 2016, sentință menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 07 iunie 2017, respectiv, prin decizia Curții Supreme de Justiție din 22 ianuarie 2019 (f.d. 4-11, 12-24, 25-28, 29). Prin cererea de chemare în judecată adresată la 09 iulie 2021, Vitalie Țaulean a solicitat încasarea de la pârât în beneficiul său, cu titlu de prejudiciu material suma de 50 000 lei și cu titlu de prejudiciu moral suma de 2 000 000 lei.

Instanța de apel a reținut că prima instanță întemeiat a reținut că sentința de achitare confirmă ilegalitatea acțiunilor organului de urmărire penală la pornirea și atragerea lui Țaulean Vitalie la răspundere penală, și că reclamantul /apelant dispune de toate temeiurile legale pentru a solicita despăgubiri materiale și morale în baza art. 1398, 1405 Cod civil (în vigoare până la modificările din 01 martie 2019) și Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, și a cheltuielilor de asistență juridică, însă suma încasată pentru prejudiciul moral cauzat nu este suficientă în comparație cu suferințele suportate pe durata urmăririi penale.

La fel, instanța de apel a reținut, că potrivit materialului probator anexat la actele cauzei se denotă incontestabil faptul că, reclamantului Țaulean Vitalie i-au fost cauzate suferințele psihice, prin faptul că a fost învinuit pentru săvârșirea unei infracțiuni. Suferințele psihice suportate de apelantul Țaulean Vitalie se manifestă și prin faptul că acesta, fiind persoană cu autoritate meritată în societate, a fost învinuit pentru acțiuni în care nu s-au constatat existența faptei infracțiunii, pe parcursul unei perioade îndelungate de timp.

Astfel, instanța de apel a considerat oportun de a majora suma încasată cu titlu de prejudiciu moral în beneficiul lui Vitalie Țaulean de la 15 000 lei până la 50 000 lei, sumă care în cazul de față, poate fi considerată drept o compensație echitabilă și suficientă pentru sentimentele de frustrare suferite de reclamant.

Cu privire la cerința reclamantului de încasare a prejudiciului material suportat evaluat în sumă de 50 000 lei, instanța de apel a considerat că instanța de fond întemeiat a respins această pretenție, din motivul lipsei probelor.

La 26 decembrie 2022, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii din 15 februarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe sunt neîntemeiate și pasibile casării, deoarece la adoptarea soluțiilor sale au fost aplicate eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecătorești.

A menționat că în vederea stabilirii temeiniciei acțiunii, contrar opiniei instanței inferioare (suficiența existenței sentinței de achitare) este necesar de a fi întrunite, în mod cumulativ, cazurile prevăzute la art. 3 și 6 din Legea 1545. Astfel, pretențiile urmează să se încadreze inițial prin prisma art. 3 al legii în condițiile respectării cumulative și a prevederilor art. 6 din legea sus menționată, care prevede expres cazurile în care survine dreptul persoanei la repararea prejudiciului cauzat.

A susținut că, motivarea instanței de apel precum că reclamantul este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat, în speță fiind întrunite temeiurile stabilite de art. 3 și 6 al Legii 1545 este nefondată și eronată, or, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului.

La fel, a reținut că la materialele cauzei nu există un act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție, sau a unui eventual organ ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

La data de 27 februarie 2023, Țaulean Vitalie a depus cerere de recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei din 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și emiterea unei noi hotărâri prin care să fie majorată suma compensării echitabile și rezonabile cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilice ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea recursului a invocat că, instanța a adoptat o hotărâre inechitabilă în raport cu prejudiciul material și suferințele psihice suportate în urma pornirii ilegale a urmăririi penale.

La fel, a susținut că instanțele ierarhic inferioare nu au ținut cont de perioada tratamentului medical, care a durat ani de zile, neavând posibilitate să activeze în domeniu, suportând prejudicii materiale considerabile.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 15 noiembrie 2022, și a fost expediată la data de 27 decembrie 2022 la poșta electronică a recurenților Ministerul Justiției secretariat@justice.gov.md și Țaulean Vitalie vitalie.taulean@mail.ru (f.d.193).

Astfel, recursurile declarate la 26 decembrie 2022 și 27 februarie 2023, sunt în termen.

La 10 ianuarie 2023, copia recursurilor a fost expediată în adresa intimaților, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 204).

Referințe nu au fost depuse.

Examinând temeiurile recursurilor în raport cu materialele cauzei civile, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursurile sunt inadmisibile din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4).

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Țaulean Vitalie, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recurs nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat asupra deciziilor instanțelor de apel are caracter nedevolutiv și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Rebai și alții contra Franței, 25 februarie 1995), pe când în recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Astfel, din considerentele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Țaulean Vitalie, ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), 433 lit. a) și 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Țaulean Vitalie, se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Tamara Chișca-Doneva

Judecători

Aliona Miron

Mariana Pitic